

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης
και Πολιτικής Προστασίας

Διαχείριση Φυσικών Καταστροφών και Διαφάνεια

Δρ. Ανδρέας Αντωνάκος

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας
Προϊστάμενος Τμήματος Φυσικών Καταστροφών

Αναφορικά με την υπαγωγή κλιματικής κρίσης και πολιτικής προστασίας στο ίδιο Υπουργείο

- Η **κλιματική κρίση** έχει επηρεάσει ή πρόκειται να επηρεάσει διάφορες πτυχές τις καθημερινότητας μας. Ίσως η πιο σημαντική από αυτές είναι η συχνότητα εμφάνισης και η δριμύτητα των καιρικών φαινομένων που άμεσα ή έμμεσα οδηγούν σε καταστροφές.
- Η **συχνότητα εμφάνισης** και η **δριμύτητα** των καταστροφικών φαινομένων επηρεάζουν την **διακινδύνευση** μιας περιοχής, σύμφωνα με την θεμελιώδη σχέση που συνδέει την διακινδύνευση με τρεις κύριους παράγοντες:

$$R = P \times E \times V \quad \text{ή} \quad R = (F \times S) \times E \times V$$

Όπου

R (Risk) η διακινδύνευση

P (Probability of occurrence) η πιθανότητα εκδήλωσης ενός καταστροφικού φαινομένου που αποτελεί το γινόμενο της συχνότητας εμφάνισης **F (Frequency of occurrence)** και της δριμύτητας **S (Severity)**

E (Exposure) Τα στοιχεία που εκτίθενται στα καταστροφικά φαινόμενα (πληθυσμός, υποδομές, πλουτοπαραγωγικές πηγές, περιβάλλον)

V (Vulnerability) η τρωτότητα των στοιχείων αυτών έναντι των καταστροφικών φαινομένων

- Η **κλιματική κρίση** παίζει καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση του πρώτου παράγοντα, μεταβάλλοντας την συχνότητα εμφάνισης και την δριμύτητα των καταστροφικών φαινομένων που σχετίζονται είτε **άμεσα** (ακραία καιρικά φαινόμενα, ξηρασία, χιονοπτώσεις και παγετός), είτε **έμμεσα** (πλημμύρες, δασικές πυρκαγιές), με το κλίμα.
- Παρόλο που **δεν μπορούμε να επέμβουμε βραχυπρόθεσμα στην συχνότητα και δριμύτητα της εκδήλωσης των φαινομένων που συνδέονται με το κλίμα**, μπορούμε μέσω μεσο-μακροπρόθεσμων δράσεων, μέτρων και πολιτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή να περιορίσουμε τις δύο αυτές παραμέτρους στο απώτερο μέλλον.
- Επίσης μέσω της εφαρμογής μεσο-μακροπρόθεσμων μέτρων και πολιτικών που αφορούν τον **πολεοδομικό σχεδιασμό** και τον **σχεδιασμό χρήσεων γης**, **μπορούμε να μειώσουμε** τον δεύτερο κύριο παράγοντα της διακινδύνευσης, που είναι η **έκθεση**, ή ακόμα και τον τρίτο παράγοντα που είναι η **τρωτότητα**.

- Επίσης μέσω άμεσων ή βραχυπρόθεσμων δράσεων, μέτρων και πολιτικών πρόληψης, μπορούμε να **μειώσουμε την συχνότητα και δριμύτητα των καταστροφικών φαινομένων** που συνδέονται **έμμεσα** με το κλίμα όπως οι **πλημμύρες** (αντιπλημμυρικά έργα) ή οι **δασικές πυρκαγιές** (προληπτικοί καθαρισμοί βλάστησης, συντήρηση δασικής οδοποιίας).
- Με τον όρο **Πολιτική Προστασία** περιγράφεται ο μηχανισμός που περιλαμβάνει τις απαραίτητες δράσεις και τους απαραίτητους πόρους, ανθρώπινους και υλικούς, καθώς και τον τρόπο οργάνωσής τους, με **σκοπό την μείωση της διακινδύνευσης** των περιοχών, των πόλεων, των υποδομών, των κοινωνικών ομάδων και του φυσικού περιβάλλοντος έναντι των καταστροφικών φαινομένων.
- Δεδομένου ότι είναι εξαιρετικά απίθανο να εξαλειφθεί η διακινδύνευση έναντι των φυσικών καταστροφικών φαινομένων η «Πολιτική Προστασία» αφορά και την **διαχείριση των συνεπειών που προκύπτουν από την εναπομένουσα διακινδύνευση.**

Στο πλαίσιο αυτό, οι αρμοδιότητες του Υπουργείου Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας επιμερίζονται σε **δύο πυλώνες** σύμφωνα και με τον διακριτικό του τίτλο.

Ο ένας πυλώνας (κλιματική κρίση) περιλαμβάνει:

- την **εισήγηση νομοθετικών και διοικητικών μέτρων** για βελτίωση της υφιστάμενης ανθεκτικότητας και ενδυνάμωση της προσαρμοστικής ικανότητας στην κλιματική αλλαγή,
- τον **έλεγχο και την παρακολούθηση των περιφερειακών σχεδίων** προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή
- την **παρακολούθηση των πολιτικών** σε θέματα περιβάλλοντος, κλιματικής αλλαγής, υδάτων, προστασίας δασών, χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού στην **Ευρωπαϊκή Ένωση και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς** και η μέριμνα εκπλήρωσης όλων των σχετικών υποχρεώσεων της χώρας συμπεριλαμβανομένης της σύνταξης σχεδίων νόμων για την κύρωση Διεθνών Συμβάσεων και Πρωτοκόλλων

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης
και Πολιτικής Προστασίας

- Δεδομένης της πρόσφατης ανάληψης των ανωτέρω αρμοδιοτήτων από το νεοσύστατο Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας βρίσκεται σε εξέλιξη **τεχνικό πρόγραμμα βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, μέσω της Γενικής Διεύθυνσης Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Reform) σε συνεργασία με την **Expertise France**, το οποίο θα προτείνει **αποτελεσματικότερες δομές και πολιτικές για τη διαχείριση της κλιματικής Κρίσης**.

Ο άλλος πυλώνας (Πολιτική Προστασία) περιλαμβάνει:

- την **οργάνωση του συστήματος Πολιτικής Προστασίας** της χώρας σε νομοθετικό, διοικητικό και επιχειρησιακό επίπεδο ώστε να εξασφαλίζεται η διαλειτουργικότητα μεταξύ όλων των εμπλεκόμενων φορέων.
- Την **διασφάλιση της επάρκειας πόρων** για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των επιπτώσεων των φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών.
- Την **σύνταξη Γενικών, Περιφερειακών και Τοπικών Σχεδίων Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης των Συνεπειών** από όλες τις καταστροφές, στα οποία να αποτυπώνονται με σαφή και κατανοητό τρόπο οι δράσεις όλων των εμπλεκόμενων φορέων
- Την **έγκαιρη προειδοποίηση των εμπλεκόμενων φορέων και του κοινού** για την επικείμενη εκδήλωση καταστροφικών φαινομένων.
- Την **ενημέρωση, ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση του κοινού** για θέματα μέτρων αυτοπροστασίας έναντι των καταστροφών,
- την **ενίσχυση του θεσμού του εθελοντισμού** και την αυτοοργάνωση των τοπικών κοινωνιών σε θέματα αντιμετώπισης καταστροφών,

Για την επίτευξη των ανωτέρω αρμοδιοτήτων-στόχων το Υπουργείο μέσω της Γενικής Γραμματείας Πολιτικής Προστασίας έχει προχωρήσει στην **σύνταξη και έκδοση:**

Α) των κάτωθι θεσμικών κειμένων, σχεδίων και κανονιστικών πράξεων:

- Σχέδια αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών και διαχείρισης των συνεπειών από δασικές πυρκαγιές (**ΙΟΛΑΟΣ**), πλημμύρες - τσουνάμι (**ΔΑΡΔΑΝΟΣ**), σεισμούς - κατολισθήσεις (**ΕΓΓΕΛΑΔΟΣ**), ηφαιστειακές εκρήξεις (**ΤΑΛΩΣ**), χιονοπτώσεις και παγετό (**ΒΟΡΕΑΣ**), μεγάλα τεχνολογικά ατυχήματα (**ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ**), ραδιολογική έκτακτη ανάγκη (**ΕΣΑΡΠΕΑ**), οδικών ατυχημάτων (**ΑΔΡ**) και μαζικών ανθρώπινων απωλειών (**ΣΔΑΑ**).
- Παράλληλα και προς διευκόλυνση του έργου των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης προχώρησε στην έκδοση αντίστοιχων με τα ανωτέρω **προτύπων τοπικών σχεδίων αντιμετώπισης εκτάκτων αναγκών** και διαχείρισης των συνεπειών

- **Κατευθυντήριες οδηγίες** προς όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για τον σχεδιασμό **δράσεων πρόληψης και ετοιμότητας** έναντι δασικών πυρκαγιών, πλημμυρών, τσουνάμι, σεισμών, χιονοπτώσεων και παγετού, τεχνολογικών ατυχημάτων.
- **Κατευθυντήριες οδηγίες** σχετικά με την **οργανωμένη απομάκρυνση πολιτών** για λόγους προστασίας από εξελισσόμενη ή επικείμενη καταστροφή.
- **Κατευθυντήριες οδηγίες** σχετικά με την διαδικασία **κήρυξης μια περιοχής σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης** πολιτικής προστασίας.
- **Κατευθυντήριες οδηγίες** προς τις Περιφέρειες και τους Δήμους σχετικά με την **κάλυψη δαπανών** κατά τις φάσεις της αντιμετώπισης και της αποκατάστασης από καταστροφές.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης
και Πολιτικής Προστασίας

- Β) **Προειδοποιητικών σημάτων και μηνυμάτων** με την χρήση της εφαρμογής **112**, καθώς και με την χρήση μέσων μαζικής ενημέρωσης και μέσων κοινωνικής δικτύωσης.
- Γ) **Αναλυτικών οδηγιών αυτοπροστασίας** του κοινού για κάθε πιθανό καταστροφικό φαινόμενο σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή κάνοντας ευρεία χρήση και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, καθώς και των μέσων μαζικής ενημέρωσης με την δημιουργία και προβολή διαφημιστικών σποτ.

Τέλος σύμφωνα με τα όσα προβλέπονται στον **νόμο 4662/2020** για τον Εθνικό Μηχανισμό Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων, πρόκειται να ιδρυθεί **Ακαδημία Πολιτικής Προστασίας** η οποία θα περιλαμβάνει τις κάτωθι σχολές:

1. Σχολή Εθελοντών και Εθελοντικών Οργανώσεων Πολιτικής Προστασίας.
2. Σχολή Προσωπικού και Στελεχών Ο.Τ.Α. α` και β` βαθμού.
3. Σχολή Στελεχών Δημόσιας Διοίκησης.
4. Σχολή Πολιτών.

Στις σχολές αυτές θα παρέχεται **σύγχρονη και ολοκληρωμένη εκπαίδευση** σε στελέχη της δημόσιας διοίκησης, εθελοντές πολιτικής προστασίας και απλούς ενεργούς και ευαισθητοποιημένους πολίτες.

Αναφορικά με την σύνδεση Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών και Διαφάνειας

- Η εκδήλωση μιας καταστροφής διαταράσσει σημαντικά την καθημερινότητα τόσο των πολιτών που πλήττονται, όσο και των φορέων και υπηρεσιών που καλούνται να διαχειριστούν τις επιπτώσεις που προκύπτουν και οι οποίες σε ορισμένες περιπτώσεις ξεπερνούν την δυνατότητα των εμπλεκόμενων φορέων να ανταπεξέλθουν.
- Επίσης δημιουργεί έκτακτες ανάγκες στον πληττόμενο πληθυσμό που χρήζουν άμεσης ή κατά το δυνατό ταχείας αντιμετώπισης και αποκατάστασης.
- Πολλές φορές ή πίεση που δημιουργεί το ανωτέρω πλαίσιο στους εμπλεκόμενους φορείς και ιδιαίτερα σε εκείνους που βρίσκονται σε άμεση επαφή με τους πολίτες, όπως οι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, απαιτεί την λήψη και υλοποίηση έκτακτων και άμεσων μέτρων που λόγω του επείγοντος χαρακτήρα είναι αδύνατο να ακολουθήσουν τις τυπικές διαδικασίες.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης
και Πολιτικής Προστασίας

Νοείται ότι και **οι επείγουσες αυτές διαδικασίες οφείλουν να διέπονται από κανόνες διαφάνειας** ανάλογους με αυτούς των τυπικών διαδικασιών που εκτελούνται σε καθημερινή βάση από τους φορείς.

Προς τη κατεύθυνση αυτή η Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας έχει σε συνεργασία με τους **φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης** και τα **Υπουργεία Εσωτερικών, Οικονομικών και Υποδομών & Μεταφορών** προχωρήσει στην θεσμοθέτηση διαδικασιών που αφορούν:

- την κήρυξη μιας περιοχής σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης πολιτικής προστασίας,
- την οριοθέτηση μιας περιοχής ως πληγείσας και
- την κάλυψη δαπανών που αφορούν την αντιμετώπιση και αποκατάσταση έκτακτων αναγκών που προκύπτουν από καταστροφές

Παράλληλα έχει προχωρήσει στην έκδοση **κατευθυντήριων οδηγιών προς τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης** σχετικά με την υλοποίηση των ανωτέρω διαδικασιών, τις οποίες έχει ενσωματώσει και σε όλα τα Γενικά Σχέδια Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών και Διαχείρισης των συνεπειών

- Επίσης **η κωδικοποίηση της νομοθεσίας** που αφορά την διαχείριση των καταστροφών **με την μορφή σχεδίων**, διευκολύνει τον τυχόν διοικητικό, πειθαρχικό και ποινικό έλεγχο που συνήθως ακολουθεί μιας καταστροφής η οποία προκαλεί σοβαρές επιπτώσεις στον πληθυσμό και τις υποδομές.
- Πρέπει να τονιστεί ότι **οι έλεγχοι αυτοί θα πρέπει να αφορούν την εκπλήρωση ή μη των αρμοδιοτήτων** προσώπων, οργανικών μονάδων και υπηρεσιών και **όχι τις επιχειρησιακές επιλογές** των ανωτέρω, οι οποίες υπαγορεύονται κάθε φορά από τα διαθέσιμα δεδομένα και μπορεί εκ των υστέρων να αποδειχθούν ορθές ή εσφαλμένες.
- Τέλος **οι έλεγχοι αυτοί θα πρέπει να επεκτείνονται πέραν των διοικητικά και επιχειρησιακά εμπλεκόμενων φορέων** και σε φορείς όπως **επιστημονικά-ερευνητικά ιδρύματα, μέσα μαζικής ενημέρωσης**, κ.τ.λ. που με ενέργειες και δημόσιες δηλώσεις είτε πριν, είτε μετά από μια καταστροφής δημιουργούν κλίμα πανικού και σύγχυσης (πριν την καταστροφή) ή απαξίωσης (μετά την καταστροφή) προς τους καθ' ύλην αρμόδιους για την διαχείριση των καταστροφών φορείς, δυσχεραίνοντας το έργο τους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας

Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας